

«St. Olav utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Oppsigelser må være eksp. i hende seinest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 99347. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Tre julebilder. — Kjenn din religion. — Julens mysterium. — To dikt. — Hvor ligger egentlig Betlehem? — Har ikke tid. — Fra Vikariatet. — Til Nordens Madonna. — Julemerker og aspekter som de gamle trodde på. — Julestrev i gamle dager. — Katolsk kristenliv. — Vennskap. — Bokanmeldelse. — Herhjemme. — Ord for dagen. — Midnattsmessen.

Tre julebilder.

Av Dominique Finn Thorn. O. P.

1.

Det er første jule natt, da keiser Augustus hersket over Romerriket. I den lille landsbyen Betlehem i Juda står Maria og Josef utenfor en «khan» og samtaler med verten. Nei, det var ikke mulig å gi dem noen plass i herberget. Så fant de ly i en grotte utenfor byen. Det var en mørk og kald vinternatt. I mørket der inne i grotten, som vi kan tenke oss svakt opplyst av et blafrende lys fra en oljelampe, ble så Guds Sønn født. Slik var Guds Sønn husvill da han kom til verden.

2.

Så tenker vi oss hensatt til Oslo mens Håkon Håkonson regjerer i Norge. Det er tidlig juleaftens morgen. Snøen ligger i høye fonner i gatene. Vi går oppover Langstredet mellom de lave middelalderse trehusene fram mot Halvardskirken som reiser seg med sine murmasser foran oss. Men det er ikke inn i Halvardskirken vi akter oss, men til Prekebrødrene i Olavsklosteret like ved. I klosterkirken lyser det imot oss av tente kjerter på hovedalteret og sidealterene. En etter én kommer munkene i sine hvite drakter og sorte kapper inn i kirken og tar plass i korstolene. Etter at tidebønnen er sunget går alle munkene fram på kirkegulvet og blir stående i to rekker mot hverandre, mens forsangeren går hen til lesepulten og tar til å synge Martyrologiets majestetiske forkynnelse av julefesten:

«Octavo Kalendas Januarii. Anno a creatione mundi Året 5199 etter verdens skapelse, da Gud ved begynnelsen av alle ting skapte himmel og jord; året 2957 etter syndfloden; året 2015 etter Abrahams fødsel; 1510 år etter Moses og utgangen fra Egypten; 1302 år etter kong Davids kroning; i den 65. uke etter profeten Daniels spådom; i det 194. olympiske år; 752 år etter byen Roms grunnleggelse; i keiser Octavus Augustus 42. regjeringsår, da der rådet fred på hele jorden, i den 6. verdensalder, ble Jesus Kristus, Gud fra evighet av, den evige Faders Sønn, som ved sin ankomst vilde hellige verden, etter at han var blitt unnfanget ved den Hellige Ånd, i den 9. måned etter unnfangelsen, født som menneske i Betlehem i Juda av jomfru Maria.»

Ved ordene «factus Homo» kaster alle brødrene seg på gulvet og ligger utstrakt i «venia», prekebrødrenes vakre prostasjon som tegn på ydmykhet. Noen øyeblikker ligger brødrene slik i taus tilbedelse av det ufattelige mysterium som ble fullbyrdet den første julenatt. At arkeologien og historieforskningen lærer oss å multiplisere det gamle Martyrologiums årstall med tusener forandrer intet ved selve saken, nemlig troen på at Jesu fødsel i en mørk grotte i Betlehem er verdenshistoriens største begivenhet.

3.

Julaften i storbyen Oslo i det tyvende århundre. Intet er igjen av middelalderens Oslo. Halvardskirken og Olavsklosteret ligger i ruiner. I gaten utenfor larmer trikken. I de elektriske opplyste gatene skyn-der folk seg heim fra forretninger og kontorer for å feire barnas og heimens fest med juletre og god mat. Hvor mange av dem tenker på at det er festen til ære for Guds Sønnns fødsel de skal feire? Det som for middelalderens mennesker var det faste punkt i tilværelsen, er for mange moderne mennesker bare en stemning. Og nettopp fordi så mange moderne mennesker har mistet troen på julenattens mysterium, opplever de heller ikke den sanne juleglede. Vi lar Sigbjørn Obstfelder skildre en slik gledesløs jul:

Julaften med julelys i vinduerne,
Julaften!
bugnende juletrær i storstuerne
julesang ut gjennom dørsprekkerne!

Jeg vanked alene i gaderne
og lytted til barnesangene.
Jeg satte meg ned på trapperne
og tænkte på min døde mor.

*

Og jeg gikk ud på markerne —
ud — blandt stjernerne.
Min skygge gled over skyggerne
af dødningearmede trær.

Jeg fandt et lig mellem sneglimtene,
snejulelysene
et lig, som endnu bævrede,
en stakkels frostdød spurv.

*

Og jeg gikk hjem til mit tagkammer
og satte lyset i min flaske.

Jeg satte lyset i min flaske
og la bibelen på min kiste.

Jeg knæled ned ved min kiste,
og blæste støvet af min bibel.

Jeg foldet hænder over min bibel
og gråt.

I disse tre julebildene: fødselen i Betlehem, middelalderens tro på julenattens mysterium, og det moderne menneskes ensomhet og tvil, ser vi den utvikling Europa har gjennomgått siden den første julenatt. Ingen menneskelig bolig hadde plass for Guds Sønn da han ble født. Men litt etter litt begynte han ved troen å bo i menneskenes hjerter. Og middelalderens tro reiste de skjønneste kirker som bolig for Kristus. Vår tid har igjen ikke lenger plass for Kristus. Derfor er det mørkt og trist i hjertene. Og derfor feirer vi no jul i den dypeste mørklegning, og i en verden hvor menneskene selv er blitt husville. Jorden er ikke lenger beboelig, fordi Gud ikke lenger bor iblant oss. Men mon vi ikke no tør tro at lyset fra Betlehem atter begynner å skinne i hjertene? Fordi menneskene har opplevet at de mister alt når de mister troen på ham som er verdens Lys, derfor må de og kommer de til å søke tilbake til den tro som i så mange århundreder var kraften i Europas liv. Når det ulykkelige tyvende århundrede igjen finner tilbake til troen på barnet i krybben, så finner det også igjen julens glede og fred. Dess flere det derfor er som igjen bereder en bolig for Kristus i sitt hjerte, dess mer håp er der om at julen igjen blir den sanne gledesfest hvor vi av hjertet kan synge sangen fra den første julenatt: Gloria in excelsis, — Ære være Gud i det høye, og på jorden fred for mennesker av en god vilje.

Dominique Finn Thorn. O. P.

Kjenn din religion.

Av A. J. LUTZ. O. P.

(forts. av kap. IX. Jesus, Gud og mennesket.)

Ved en lapsus er det innløpet en meningsforstyrrende trykkfeil i forrige nummer. Bemeldte setning skal være: «..... velsignet av Gud over alle andre skapninger, i k k e slik at Maria ingen forløsning trengte.»

I Jesu person møttes den guddommelige og den menneskelige natur til en underfull enhet. For Jesus er både sann Gud og sant menneske. «Gud født av Faderens vesen før verden og menneskene født av moderens vesen i verden» (Athanasianske trosbekjennelse). Den dogmatiske formel som på en fyldestgjørende måte uttaler foreningen mellom det guddommelige og det menneskelige i Kristus, ble ikke funnet med en gang. Den kristne tro måtte først overvinne mange slags vrangforestillinger. Det forekom en del kristne tenkere at en forening av den menneskelige natur med den guddommelige var umulig; enten den ene eller andre måtte frakjennes Kristus. De såkalte doketister frakjente ham den menneskelige natur og påstod at Jesus bare tilsynelatende var menneske. Arius framsatte den påstand at Guds Sønn ikke var vesensén med Faderen, altså ikke Gud, men bare den høyeste av alle skapninger. Nestorius forkastet arianismen og lærte at Guds Sønn virkelig er Gud; men ved siden av den guddommelige person som er Guds Sønn antok han en menneskelig person i Kristus. Slik at Jesus ikke var Gud og Maria ikke skulde kalles mor, men bare Jesus mor. Etter Nestorius var altså Jesus ikke på noen annen måte ett med Gud enn ved sin tro, sin bønn, sitt hellige liv. Mot Nestorius forsvarte Eutyches den sanne tro at det i Kristus ikke finnes noen menneskelig person, men bare den guddommelige. Men han lot seg hurtig henrive til det motsatte ekstrem og hevdet ikke bare personens enhet, men også naturens. Han påstod at Jesu menneskelige natur ble slukt opp av den guddommelige og forvandlet til den. I likhet med doketistene lærte han alt menneskelig i forbindelse med Guds Sønn var bare tilsynelatende. Åpenbaringsens sanne mening som den ble fastslått på de fire første alminnelige kirkemøter er den at Jesus er én person, nemlig Guds Sønn, i to naturer. Som Gud lever han i evig enhet med Faderen og den Hellige And. Som menneske begynte han å leve på et historisk tidspunkt.

Det er altså den samme guddommelige person, det samme guddommelige jeg som lever og virker i den guddommelige natur og den menneskelige. Når Jesus sier «jeg tørster» eller «min sjel er bedrøvet inntil døden», så taler han om sin menneskelige natur. Når han sier «jeg og Faderen er ett» og «før Abraham var, er jeg», så taler han om sin

guddommelige natur. Vi finner en viss analogi til dette mysterium i vårt eget vesen som menneske. Også mennesket er på sett og vis en person, et jeg i to naturer, den legemlige og den åndelige. Når mennesket sier «jeg våkner» eller «jeg er trett», så taler det om sin fysiske natur. Når det sier «jeg tenker» eller «jeg vil», taler det om sin åndelige. «Likesom den fornuftige sjel og legemet er et menneske, således er Gud og mennesket en Kristus» (Athanasianske trosbekjennelse).

Ved sin forening med den guddommelige person er den menneskelige natur i Kristus i den grad blitt adlet at den er innbegrepet av all fullkommenhet som vår natur er mottagelig for. I ham finnes den høyeste åndskraft, det reneste hjerte, den edleste vilje, en åndelig storhet som setter Jesus Kristus høyt over alle genier og helgener. Derfor er mennesket Jesus den absolutte norm for alt menneskelig.

Fra sine første dager av levet Kirken i en urokkelig tro på Kristus som Gud og menneske. Han er «Herren», «livets opphav» (Ap. gj. 3, 15). I denne tro føler de kristne seg trygge. De omvendte israelitter finner i evangeliets lære den endelige forklaring av alle profetiske ord. I Jesus Kristus eier de den trøst, den fred, den frihet, det Guds rike som Gud har lovet i den gamle pakt. Den hellenske verden hadde søkt visdom. Dens filosofer fordypet seg i lengselsfulle betraktninger om en «logos», en høyeste intelligens, en guddommelig sannhet. No er logos kommet, tilgjengelig for alle. For Kristus er nettopp den himmelske logos, Faderens evige ord som er blitt kjød og har bodd iblant oss, men en logos uendelig høyere en filosofenes, «for ingen kjenner Sønnen uten Faderen» (Matt. 11, 27). De hedenske religioner hadde oppfattet det guddommelige som synlig under menneskelige former eller som vesentlig iboende i verdensaltet. No er den ene sanne Gud virkelig blitt synlig i menneskelig skikkelse, og den materielle natur i den grad hedret at den under et menneskelig legeme er opphøyet til usigelig forening med Skaperen. «For ved ham er alt skapt i himlene og på jorden, det synlige og det usynlige, det være troner og herredømmer eller fyrstedømmer eller makter; alt er skapt ved ham og for ham» (Kol. 1, 16, 17). «For i ham bor hele guddomsfylden legemlig» (Kol. 2, 9).

Dette var Kirkens tro fra apostlenes dager av. Ikke før var den blitt forkynt, før verden i jødisk og hedensk overtros navn reiste seg til kamp mot den. Men i den glade overbevisning om å eie guddommelig sannhet og guddommelig liv i Kristus, fant de kristne i alle århundrer kraft til å trosse verden og antikrist.

Julens mysterium.

En bønn av den hellige Birgitta.

Ved Anko.

Julen er barnas høytid på mer enn en måte. Selv de voksne menneskers smak tar barnlige former i denne tid. Innpakningspapir, bordpynt og belysning, — alt får et festlig naivt preg med sterke og mange farger, glitter og forgylling. Og juletrærne pyntes med all den fest et barnøye kan ta imot, og kongerøkelser fyller stuene.

Hele dette eventyr har et guddommelig forbilde. Gud selv henvendte seg til det barnlige sinn i den første julenatt. Det er ikke hver natt at englene synger for markens hyrder, og at tre vise konger kommer fra Østerland ledet av en stjerne. Det er hendinger som en ellers bare kunde tenke seg i et eventyr.

Men julens dekorasjon har også en annen bakgrunn. Hva det kan komme av at mennesker som ellers finner at røkelse og jordisk prakt er noe «ytre» som ikke har noe med sann tilbedelse å gjøre, synes det er helt på sin plass at de tre vise fra Østerland byr barnet i krybben gull, røkelse og myrra?

Der er noe som gjør den ytre hyldest særskilt naturlig i julen, noe som en ikke alltid gjør seg klart, men som kanskje allikevel virker på sinnet. Det mysterium som ligger bak den fysiske hyldest, det mysterium som gjør at menneskets legeme og den ytre natur, klær, vann, vin, voks... kan løftes mot det åndelige, at den ytre kneling og den indre tilbedelse kan forenes, — det er selve julenattens mysterium. Når menneskets legeme kan løftes så høyt at Guds Sønn kan ta bolig i det, hvorfor skulde da ikke menneskets ånd kunde ta det i sin tjeneste? Når den evige Gud har valgt å uttrykke seg med menneskelige ord og menneskelige gester, hvorledes kan vi da nekte å bruke vårt fysiske utstyr til å uttrykke vår tilbedelse?

Ingen ting er naturligere enn at de tre vise og at vi tar alle de ytre ting til hjelp for å feire julens høytid. Den første julenatt tok hele skapningen del i festen, — himmelens engler og stallens dyr, konger og gjætergutter, stjerner og myrra, øyenslyst og forsang og røkelsens vellukt, — symbolet på det bedende hjerte. —

Men fordi vi i julen feirer legemliggjørelsens mysterium, er der et annet mysterium som det i denne tiden blir lettere å forstå, — forholdet mellom Frelseren og hans hellige mor. I denne tiden da vi klarere forstår legemets rolle i frelsens mysterium, har vi lettere for å skjønne hvor meget det betyr at den Gud som ble født som menneske den første julenatt, hentet sitt legeme — redskapet for vår forløsning — hos den hellige jomfru.

For den hellige Birgitta ble en lovprisningsbønn til Guds mor åpenbart, en bønn som helgenen siden skrev ned. Denne bønn har en særegen skjønnhet fordi den tar med begge sider av jomfru Marias forening med sin sønn, både den sjelelige og den legemlige. Det utsnitt av denne åpenbarede bønn som her følger, passer så godt til julens tone. Likesom den Gud en i julen kneler

ned for, er forenet med en liten barnekropp, slik er det ikke bare den hellige jomfrus rene sjel, men også hennes rene legeme en bringer sin takknemlige hyldest. Kanskje kan dette utsnitt av den hellige Birgittas bønn gjøre en side av julens mysterium mer levende for oss.

BØNNEN

O, min frue, min kraft, min ynde, velsignet være dine aller helligste armer og dine hender og fingrer! Og de må evinnelig hedres over alle dyrebare edelstener og sammenliknes med dine dydige gjerninger. For likesom dine dydige gjerninger dro Guds sønn til seg, slik omfattet også dine armer og hender ham med den moderate kjærlighets ømme omfavelse.

O, min frue, jomfru Maria, velsignet være ditt aller dyrebareste bryst framfor det reneste gull. For da du stod under din sønns kors full av sorg, da kjente du ditt ærefulle bryst sammenpresses på det heftigste av hammerslagene som under et sterkt press. Og skjønt du elsket din sønn av hele ditt hjerte, vilde du heller holde ut den aller bitreste smerte for at han skulde dø og løskjøpe sjelene, enn at han skulde flykte for døden og sjelene fortapes. og slik stod du urokkelig fast i standhaftighetens dyd; for du føyet deg i all din motgang helt og holdent etter Guds vilje.

O, min aller fruktbarste frue og jomfrueligste jomfru Maria, velsignet være ditt aller saligste liv framfor alle fruktbart spirende åkrer. For likesom frøet som er falt i god jord, skjenker eieren hundrefoldig frukt, slik bar ditt jomfruelige og aller fruktbarste liv mer enn tusenfoldig frukt til Gud Fader. Og likesom eieren prises for den rike overflod i åkerens grøde, og fuglene og andre dyr med glede nærer seg av den, slik blir Gud på det høyeste priset i himmeriket for den rike grøde på ditt livs fruktbare åker, englene gleder seg og menneskene på jorden får sitt rikelige opphold og lever av den.

O, min frue, jomfru Maria, alles mor, — Gud Fader sammen med Sønnen og den hellige Ånd må i sin ufattelige majestet evig prise ditt legems aller helligste, hvor Guds sønn hadde sin blideste hvile, og som englenes hele hærskare med én munn priser i himmelen og Kirken ærbødig tilber på jorden.

Og du, min herre, min konge og min Gud, deg være evinnelig ære, evig lov, velsignelse og herlighet med uendelige takksigelser! Du som skapte denne aller verdigste og aller ærbareste jomfru og valgte deg henne til mor for alle som på noen måte har erfart trøst i himmelen og på jorden, og også for dem som gjennom henne har fått hjelp og trøst i skjærsilden. Du som lever og regjerer med Faderens og den hellige Ånds enhet, Gud gjennom alle evigheters evighet. Amen.

TO DIKT

Av Johannes Jørgensen.

(Fra «Digte i Danmark». Jul 1943.)

I

JUL UNDER BOMBER

*Hvo kommer endnu og klynker
de gamle ord
om Hyrder og syngende Engle
og Fred paa jord?*

*Vore Bedsteforældre troede
endnu derpaa
og Far og Mor — i det mindste
den gang vi var smaa.*

*Da tændte de Julegranen —
en stemningsfuld Skik —
og lytted til Grammofonens
Salmemusik.*

*Men nu flyver ingen Engle
i Luften om;
den stratosfæriske Himmel
er iskold og tom.*

*Vi kommer ikke som Konger
med Ranselen fuld
af Røgværk og kostelig Myrrha
og pureste Guld.*

*Vi droner paa tordnende Vinger
af Skyerne frem,
og Juleaften saa bomber
vi Bethlehem.*

II

DIES IRAE —

*Nu kom den, hin store Vrede,
Profeterne spaaede om,
da Jorden skal opgaa i Flammer
og vorde øde og tom.*

*Nu røres Himmelens Kræfter,
og Ilden regner fra Sky —
dybt nede i Jorden søger
de sidste Menneskers Ly.*

*Nu styrter de stolte Stæder
fra Hamburg og ned til Rom,
nu gaar over hele Verden
den store Dommedågsdom.*

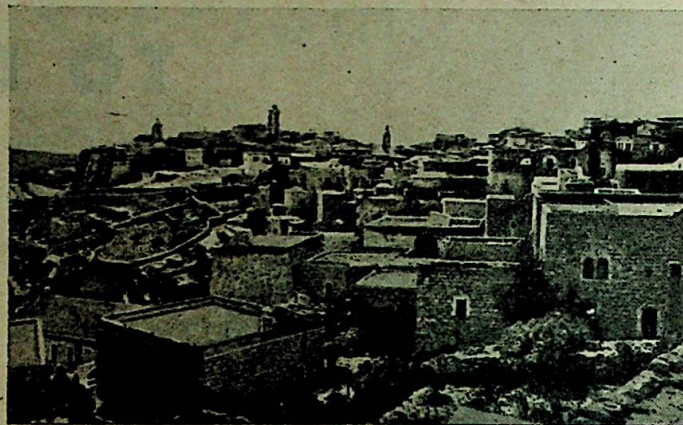
*Alt det, som Aartusinder skabte,
og Slægterne byggede paa,
det skal i en eneste Time
knuses til Grus og forgaa.*

*Og Stjerne skal tale til Stjerne
hen under Himlens Hvelv:
«Nu døde vor Søster dernede!
Nu dræpte Jorden sig selv!»*

Hvor ligger egentlig Betlehem?

Av Henry Hellssen.

For enhver journalist eksisterer der en rekke artikler som han forferdelig gjerne vil skrive. For mitt eget vedkommende var blant disse uskrevne artikler i mange år: Julaften i Betlehem. Jeg utmalte meg i detaljer alle de stemninger jeg skulde velge i, når drømmen engang gikk i oppfyllelse, og da de beste artikler dessverre alltid er uskrevet, rangerte julaften i Betlehem høyt i min produksjon. Uhellet vilde at jeg for et par år siden ble sendt til Palestina for å skildre det arabiske opprør mot jøder og englendirere, og at jeg nettopp ankom til det hellige land i desember måned — jeg unngikk derfor ikke å oppleve julaften i Betlehem, og siden har jeg vært en illusjon fattigere.

Betlehem ligger bare 8 kilometer sør for Jerusalem (ved karavanvegen til Egypt), og under normale forhold er det en turistattraksjon julaften å vandre (hvis man ikke er makelig anlagt og foretrekker en bil) bortover den krokete vegen mellom fikentrærne forbi Rakels grav til Davids stad for å høre midnattsmessen. Etterpå går man ut på markene øst for byen — her åpenbarte englene seg for hyrdene, og der pleier alltid å være et par gamle, hvitkjeggete hyrder som har tent bål. Så står man med ryggen mot ilden og betrakter de evige stjerner.

Men dette året var det livsfarlig å ferdes på vegen til Betlehem etter mørkets frambrudd — de arabiske snikskyttere lå på lur mellom høydene — selv ved dagslys kunde strekningen fra Jerusalem til Hebron bare befares under eskorte av de engelske panserbiler. General Haining, den øverstkommanderende, hadde derfor utstedt forbud mot den tradisjonelle valfart julenatten. Kun etter store anstrengelser lykkedes det meg å oppnå en passerseddel. Akk, det er ikke alltid en fordel å ha innflytelsesrike forbindelser!

Betlehem dukket fram i stjerneskjæret — hvite hus på en bergskråning: Det aller første inntrykk er bibelsk nok! Men da jeg stod på torget foran Fødselskirken som Konstantin den store bygde, så jeg at byen hvorfra det første budskap utgikk om fred på jorden, no var gjort til en befestet leir. Den lille firkantede plass foran hovedingangen hadde det engelske militær tatt i bruk som friluftsgarasje og

gjerdet inn med piggråd og sandsekker. Her holdt de mange transport-automobiler, alle kamuflerte og malt i klippenes brungule og olivenlundenes sølvgrå farger. På Krybbeplassen utenfor stod postkortselgere og førere og så sultne ut. Det var jo evigheter siden de hadde sett en turist, og jeg var jo også en mager bit med min Baedecker i hånden — en av dem som helst vilde gå på egen hånd og derfor prisgitt de profesjonelle utbytters forakt! Ikke så meget som en rosenkrans av perlemor kunde man bevege meg til å kjøpe!

En av klostrets fløyer var omgjort til kaserne, og tunge støvler gav gjenklang under hvelvingene. Overalt støtte jeg på engelske soldater, selv inne mellom de røde granittsøyler i basilikaen. Deres khakiuniformer luktet av lysol eller en annen desinfiserende væske. Oppe ved hovedalteret i den egentlige Fødselskirke satt i korstolene de russiske og greske prestene og så uinteresserte ut. Deres jul var jo først trettendager seinere, og de begrep ikke at vi andre orket to uker for tidlig! De hadde også tatt teppene av steingulvet for å sjenerer oss litt. Og hvis vi spurte om veg inn i den katolske katedral ved siden av, hvor Jerusalems patriark leste midnattsmessen, tok de en uforstående mine på: Julegudstjeneste? Fant her en julegudstjeneste sted? Det måtte bero på en misforståelse. Etter deres almanak var det ikke jul.

Under hovedalteret fører trapper ned til en grotte — her angir en sølvstjerne fødselsstedet, og de fromme puffet mindre fromt til hinannen for å få anledning til å kysse det. De 32 lamper var alle tent og utstrålte i forbindelse med vokslysene en kvelende hete. En prest messet foran det lille alter for de vise menns tilbedelse. Små barn jamret i trengselen, og nonnenes stivete lin sa knakk! knakk! når de kom i klemme. Dypest inne i grotten, hvor kjertenes flimren knapt trengte inn, var det stille og tomt — her sank jeg utmattet ned på trinnet til (visstnok) den hellige Hieronymus' alter og prøvde på å konsentrere mine tanker om juleevangeliet og det vidunderlige i, at mitt ønske var gått i oppfyllelse, og at jeg no virkelig befant meg i Betlehem — men selsomt nok: Tankene vilde ikke bli på stedet, de flakket løst omkring og besøkte alle de andre

steder på kloden hvor jeg hadde feiret jul, og overalt hade der vært mye mer jul enn her. Tankene flyktet baklengs og stanset først ved en delikatessforretning — der stod jeg med min mor utenfor vinduet, det snødde, og inne bak ruten var arrangert en av konservesbokser kantet dam, på vannet svømte kunstige åkander, og i hvert enkelt blomsterbeger lyst en liten elektrisk lampe. Det så vakkert ut, og når jeg seinere i H. C. Andersens eventyr leste om åkander, forestilte jeg meg dem alltid med elektriske lamper i! Denne juleutstilling fra engang i 90-årene er mitt første blivende inntrykk av julen, fastere preget i min erindring enn noe annet.

Få har visstnok feiret jul på så mange forskjellige måter som jeg, og under så spredte himmelstrøk, men barndomsinntrykkene lyser kraftigere gjennom tidens tåke enn langt seinere opplevelser — gutteårenes jul nedfelte i mitt sinn de forestillinger om Betlehem som no ikke engang virkeligheten kan få bukt med. Enno hører jeg på bunden av meg selv bare juleevangeliet bli lest med gamle pastor Wittes stemme. Han stod under de gotiske hvelvinger i Vordingborg kirke, mens mange tente stearinlys fikk gull og farger til å gløde på Abel Schrøder den yngres altertavle:

Men det skjedde i de dager, at en befaling utgikk fra keiser Augustus, at all verden skulde skrives i mantall. Og alle gikk for å la seg innskrive, hver til sin by. Og også Josef gikk opp fra Galilea, fra byen Nasaret til Judea til Davids by, som kalles Betlehem, fordi han var av Davids hus og slekt.

Julaften gikk vi jo alltid i kirken — ellers var familien ikke særlig religiøs. Jo, bestemor gikk også i kirken når der ble konstatert et tilfelle av smittsom sykdom i byen. Julen var for henne en fest som krevde langvarige forberedelser — der skulde i god tid skrives til Prag etter en skinke, til Frankfurt etter pølser (bestemor sa no echt. for hun var fra Sønderjylland!) og til Lübeck etter marsipan. Og så var det bakningen — alle de gammeldage kaker, hvor oppskriftene stammet fra store, velhavende bondegårder. Særlig de brune krevde mange forskjellige krydderier som i dag ikke lar seg oppdrive. Bestemor gikk alltid i siste øyeblikk ut og gav deigen noen ekstra smørklatter. Det er godt hun ikke opplever rasjoneringen — hva med hennes berømte b u t t e r k u c h e n! Seinere generasjoner prøvde på å bevare tradisjonene. Når de på et enkelt punkt klikket, sa Ane, vaskekonen, som på travle dager hjalp til i kjøkkenet:

— Slik var det ikke i e n k e fruens tid!

Og Ane la ingen demper på sin misbilligelse.

Etterhånden ble jeg voksen, og vandreårene begynte. No ble hver jul feiret i nye omgivelser — ofte på de store verdenshav med tilfeldige mennesker som gråt av sentimentalitet i champagneglassene. (Selv har jeg for lengst oppgitt å fremkalle stemning ved hjelp av alkohol.) Men jeg husker en noe

hektisk jule natt i en fiskerestaurant i Triest — det var under den forrige krigen, og jeg var i selskap med de østerrikske flyveroffiserer fra rosenes dal ute bak Gorizia. På restaurantens disk lå en stor nyfisket hummer, og den vilde alle ha. Til slutt ble det holdt auksjon, og mitt bud var det høyeste. Hummeren ble rakt over til meg, men i samme øyeblikk jeg vilde sende den ut i kjøkkenet for å få den kokt, trådte en ung offiser foran mitt bord og sa:

— De er journalist, og for Dem er krigen bare stoff til å skrive om — de vil sannsynligvis oppleve mange jule netter enno. Jeg skal ved dag gry tilbake til fronten, og imorgen aften er jeg sikkert død. Jeg har lyst på den hummeren. Kan De nekte meg den siste glede.

Jeg husker ikke hvordan jeg kom ut av restauranten, men hver julaften tenker jeg på den unge offiser og hans appetitt — ikke på hummeren, den var jo bare et sinnbilde, men på livet! Mon han virkelig døde som han var så sikker på, eller var det hele en bluff? Lo han høyt, da jeg forsvant bak døren ut til den svarte kanal?

Jul i et storbyhotell — en skog av elektriske illuminerte juletrær og et tilfeldig møte med en berømt svensk portrettmaler og hans kone. De hadde vært skilt og var no ut på sin annen bryllupsreise. Innen vi hadde fått spist karpene, var de skilt igjen — knuste rhinskvinglass, gråt og tenners gnissel! Jul i Peking — en stille time på bymuren, mens gongonger drønnet i tatarbyen, og stjernene sitret i frostnatten. Seinere middag hos direktøren i Store Nordiske stasjonsbygning. Fru Henriette oste risengrøt opp av en blå og hvit Ming-skål, og mandelgaven var en snustobakkflakong fra Chien Lung-perioden! Jul i Metropolitan-operaen, New York — Sjaljapin skulde synges Mefisto i Faust, men hadde hatt for mange besøk om ettermiddagen og var blitt full. En tredjeklasses basbaryton sprang i siste øyeblikk inn! Jul på den franske Atlanterhavsbåt som liknet en svømmende nattklubb, og hvis bar var helt av Lalique-glass — en orkan brøt los, bølgene slo inn over dekket, palmestammer knekket, flygler rutsjet. Hollywood-primadonnaen, som bare kjente kunstig uvær, skrek fornærmet at hun ikke fant seg i denne behandling — på gulvet lå villsvinhoder med Cumberlandsaucé og krepsehøler i Aspic og medaljonger av gåseleverpostei, hele midnattssupéen, og skulptet i saltvann.

Jeg satt tung i hodet i grotten under høyalteret i keiser Konstantins basilika, og dette var altså Betlehem — skrikende esler, stank av kamelmøkk, postkortselgernes hvitløksånde, prester som trakk hinnen i de svarte skjegg, fordi de ikke unte konkurrerende religioner andel i helligdommen, sotsvartede ruiner, hvor araberne hadde antent et hus, ølplakater og førernes tilbud om gjensidig å sparke hinannen. Nei, mitt Betlehem var det ikke. Davids stad, den lå i gjenlyden av gamle pastor Wittes stemme dypest på bunden av mitt sinn. Som et ekko fra barneårene hørte jeg ham lese:

Har ikke tid.

Av Sigrød Øde.

Hvis det skulde skrives et slagord for vår tids mentalitet kunde neppe noe være mer betegnende enn dette: «Har ikke tid!»

Hele verden har det travelt. Alle mennesker iler i et rastløst jag mot bestemte eller ubestemte mål. Noen kjemper for å erobre verden, andre for å råde bot på alle de ulykker som verdenserobringen fører med seg. Noen har det travelt med å utnytte sjangsen til å samle seg en formue, mens de fleste har mer enn nok med å skaffe seg og sine det nødtørftige for dagen. Hva no enn all vår streben går ut på, det være seg almene eller private gjøremål, så skjer det alt i et stuadesløst tempo med nerver i ytterste spenning: «Har ikke tid! Har ikke tid!» er likeså blitt enhvers devise.

Man har nesten glemt hvordan det var i verden dengang menneskene hadde tid. Det forekommer en som om det var en liten evighet siden. Men bak denne lille evigheten ligger det en sollys heim hvor de hører heime alle de kjære venner, som engang hadde så mang en fredlig stund til overs for oss, og som hadde tid til å høre og ta del i våre interesser.

Her i denne egn bodde det engang to elskelige gamle søstre. Det var forøvrig midt i det travleste Oslo de hadde sin bolig, en liten tårnleilighet høyt oppe over byens larm. Når vi unntar kirken, skal det være vanskelig å finne et mer fredlyst sted enn denne lille heimen var. Tross disse gamle damer stod i meget anstrengende arbeid til langt opp i årene, hadde de alltid tid for sine venner om aftenen — og hjertelag og interesse for alles ve og vel. Og mon det ikke er så, at for mennesker som er i besittelse av disse kostelige egenskaper, blir

Og hun fødte sin sønn, den førstefødte, og svøpte ham og la ham i en krybbe, ti der var ikke rom for dem i herberget —

De mange kjerters flimren omkring marmorkrybben forvandlet seg til frostsno, store hvite fnugg, som danset urolig utenfor en kirkerude heime. Alterets ekte gull bleknet i erindringen om de glødende farger på treverket i Abel Schrøder den yngres altertavle, de fjerne litanier overdøvedes av min egen umusikalske brummen:

«Du fattige spurv fly ned fra tak med duen til julegilde —»

Jeg var plutselig heime igjen hos dem jeg holder av. Jeg var under en gotisk hvelving eller ved et tent juletre. Ti Betlehem — det er ikke noe geografisk begrep med postkort og souvenirs, det er en liten by i troens ubegrensede land, et sted i hjertet.

Henry Hellssen.

det også tid til å utfolde dem, især hvis de er personligheter som eier den indre fred og som kan holde stand mot tidens malstrøm. Det var en hel liten menighet som soknet til denne fredens bolig. Unge og gamle, og især ensomme mennesker, var det som kom med sine sorger og gleder og som alltid gikk beriket derfra med et opplivet og likevektig sinn. Det var over disse aftener en eiendommelig atmosfære, som enno den dag i dag, så mange år etter, kan bringe varme og glede i sinnet. Det står for meg no, da denne gave er så sjelden, at en større gave kan ikke menneskene gi sin venn eller en annen som trenger det, enn å gi ham noe av sin dyrebare tid.

Forøvrig var det vel i den tiden ikke så få slike heimer, som formådde å samle både familiens medlemmer og deres venner til hygge og berikende samvær. Enno var det noe som het skumringstime i heimen, da familien samledes til en fortrolig pratestund. Og hvilken betydning hadde ikke dette for hver enkelt! Det avlastet meget av sinnets problemer.

Som motsetning minnes jeg fra vår egen tid et lite inserat i en av dagens aviser, hvor en mor beklager seg over at alle familiens medlemmer hver aften er opptatt med sine mange forskjellige sammenkomster, klubber og foreninger så de aldri er samlet i heimen. Hun foreslår derfor, da det sikkert er mange som har sett det på samme måte, at hver heim danner sin forening, som går ut på at alle dets medlemmer ofrer en aften til samvær i heimen. I grunnen et vemodig forslag, men helt tidsbetonet.

Engang jeg var i besøk på en gammel gård, traff jeg ute i den store hagen, på en av de fjerneste stier, husets lille datter, Eva. Hun strevet og bar på sin store dukke: «Jeg skal ut og leike med Mina jeg,» sa hun, «for hun har tid hun.» Den lille piken hadde forgjeves appellert til de voksne i huset for å få litt interesse for sine små sysler, men ingen hadde tid. Det var bare Mina som hadde tid. Og så drog de to inn i sin egen verden. Lykkelige lille Eva, tenkte jeg, så lenge du har din Mina!

Men jeg kom også i denne forbindelse til å tenke på et annet barn, som jeg har møtt i livet, første gang i skoleheimen. Hun kom dit i 13 års alderen og var hva man kaller et problembarn med et urolig og nervøst temperament. Hun var meget maset og trettende å ha med å gjøre, var arbeidssky og vanskelig å disiplinere. Tross hun var fra en ganske god og velstillet heim var hennes oppdragelse så forsømt som mulig. Hun hadde formet seg selv som det kunde falle seg ute på gaten og i andre heimer, i all slags selskap. Hun fortalte, at moren aldri hadde hatt tid til å ta seg av henne. «Gå ut og leik,» sa hun, «du forstyrrer meg aldeles. Jeg får ikke gjort noe, når du er inne og maser.»

Det lyktes ikke å få noe særlig godt resultat av hennes skoleheimoppdragelse. Seinere traff jeg henne i fengsel flere ganger for småforbrytelser. Det som grep meg mest ved denne tragedie var morens botsgang. Da barnet kom på avvege, fikk hun tid. Så rørende trofast og full av selvbredelser fulgte hun sitt barn i ulykken. Intet offer var for stort, ingen veg for lang, når det gjaldt datterens redning. Ofte så det ut som det skulde lykkes. Men så glapp det igjen. Hvordan det er gått til

sist, vet jeg ikke. Men det er sårt å tenke på, at en sådan menneskelig tragedie kanskje kunde ha vært avverget, hvis denne mors omhu, kjærlighet og ukuelige offervilje hadde vært anvendt i rette tid, da barnets karakter skulde grunnlegges. Sikkert vilde hun ha trengt alt hva moren hadde kunnet gi av tid og omsorg, men med ganske andre forutsetninger og muligheter.

Det kunde fortelles mange liknende eksempler på misbrukt tid. En gang traff jeg så ofte på kirkegården en dame, som tilbrakte hver aften ved sin manns grav. Vi kom til å tale sammen og ble etterhvert kjent med hverandre. Hun fortalte at hun hadde vært så interessert i kvinnesaksbevegelsen og i det sosiale arbeid, at hun nesten aldri hadde hatt tid til å være heime. Mannen, som hun skildret som en fin, stilferdig og kunnskapsrik mann, som helst vilde tilbringe sine aftener i heimen, måtte finne selskap og hygge i sine bøker. «Jeg må gråte når jeg tenker på hvor takknemlig han var, når jeg en aften var heime og gjorde det litt hyggelig for ham,» sa hun. «Og hvor det var lærerikt og interessant å tale med ham!» Men så døde han, og først da fikk jeg se alt i det rette lys, hvilken verdi jeg hadde eiet og hvor lite jeg hadde fortjent den, jeg som så skammelig hadde forsømt mine plikter i heimen. Og ingenting hadde jeg fått i vederlag i mitt jag etter ære og anerkjennelse der ute i samfunnet.

No har det meste av alt dette mistet interessen for meg, og jeg har fått så uendelig god tid. Jeg har tid til hver dag å gå hit til graven, og i dikt og drøm lever jeg vårt samliv om igjen slik som det skulde ha vært. «Er det ikke underlig med oss mennesker,» sa hun engang, «at det skal være så vanskelig å se rett i rette tid.» Til avslutning på denne lille historien kan det fortelles, at det varte ikke så lenge før også hennes navn stod på gravsteinen.

Jeg har ofte tenkt på hennes refleksjoner om vanskeligheten ved å se rett i rette tid. Når vi ikke klarer det, så kommer det vel av vår mangel på åndelig ro til å konsentrere oss om det ene fornødne og om det som til enhver tid er mest aktuelt. Vi sprer vår tid for alle vinde, og de gir oss intet helt tilbake.

Forøvrig kan det vel hende, at vi ikke har så liten tid som vi selv tror. I grunnen får vel hvert menneske tid til det han spesielt vil. For eksempel, når det ringer i telefonen en årle morgenstund hos unge groserer Ellingsen og gamle tante Rikke inviterer ham til familiemiddag neste dag i anledning av en høy åremålsdag, så blir det så helt umulig for unge hr. Ellingsen. Tenk han har en stor generalforsamling i morgen, hvor han har så store interesser å vareta og er så uunnværlig. Så gjerne som han vilde, så kan han ikke denne gangen. Tante må unnskyldte ham. Tiden strekker dessverre ikke til bestendig.

Men da sjarmerende fru Sommer telefonerer litt seinere på formiddagen og inviterer til et lite eksklusivt bridgelag dagen etter, så får virkelig hr. Ellingsen ordnet seg slik, at han kan komme. Generalforsamlingen viser seg ikke å være så komplisert allikevel, den blir gjerne avvirket på en time eller to, og det gikk saktens an å få forandret tiden en halv times tid. Fru Sommer kunde også utsette soupeen en halv time. Og alt blir ordnet så lett og smidig. Man sier som kjent ikke nei

Fra Vikariatet.

Med året 1944 begynner vi også her i vårt Vikariat å holde den såkalte prestetorsdag, det vil si at det hver første torsdag i måneden bes særlige bønner for prestene. På denne dag leses da, når liturgien tillater det, messen for Kristus som den høyeste og evige prest, som menighets- og kommunitetsmesse. Den har da de samme privilegier som Jesu hjertemessen på første fredag i måneden. Etter messen bes da i stedet for de alminnelige bønner, bønner for prestene som er utgitt av sokneprestembetet i Haugesund.

Jeg oppfordrer på det mest inntrengende alle troende om den dag — altså hver første torsdag i måneden — tallrike å overvære den hellige messe og å be for sine prester så de alltid må være gode hyrder og vise seg sitt høye og hellige kall verdige og for at Gud må gi oss mange norske prestekall.

Oslo, 14. des. 1943.

† JAC. MANGERS

Ap. Vikar, biskop av Selja.

til fru Sommer. I det hele tatt vil vel fru Sommer bli tilstøtt all den tid hun trenger til å utvikle sine interessante meninger, der hvor tante Rikke meget snart forstår, at her gjelder det å fatte seg i korthet.

Villig skal det dog innrømmes at disse refleksjoner ingenlunde mener å omfatte alle forhold i livet. Der gis mennesker med et så hardt arbeidspress hver dag, at det krever den mest nøyaktige orden og flid for å komme igjennom det. Men her står vi også ved bote midlet for mangel på tid: orden, flid konsentrasjon og plan. Det hver morgen å kunne samle sitt sinn til andakt og bønn og i forbindelse hermed legge planen for dagens arbeid, gir en vidunderlig sinnsro og et overblikk, som gjør det mulig å få tiden og arbeidet til å inngå en harmonisk forening — til velsignelse både for oss selv og våre omgivelser.

Til Nordens Madonna.

Sang ved Mariakongreasjonens patronatfest 1943.

Mel.: Vi så ham som barn.

Maria vår moder i barndommens egne
der kunde vi følge ditt spor allevegne.
Snart her gikk din vei i de sollyse lier
og snart gjennom blomstrende egn dine stier.

Vi så dig som dronning i purpur og krone
å vandre omkring i den hjemlige sone.
Din «gullsko» enn finnes så skinnende fager
der efter ditt fotspor i eng og ved aker.

Når vårsolen holder sitt inntog i norden,
da spirer ditt «nøklebånd» gyllent av jorden.
Til minne om hånden den hjelpende milde
vi «marihånd» finner i skogdypets stille.

Under din skjermende kåpe, Guds moder,
du skjulte hver feilende søster og broder.
Nu yndig og blyg mellem prangende blommer
«marikåpen» hilser den lyse skjærsommer.

Enn lyder der sagn i de nordiske dale
fra skiftende slekter i toner og tale.
Og sagn der fortelles så vidt om i verden
for barnlige sjeler som fulgte din færden.

For ungmøen løftet du renhetens fane
og bød oss å følge din lysende bane.
Så høyt idealet du holdt for vår tanke
om fromhet og dyd og om viljer så ranke.

Da via dolorosa vi måtte betrede
du hånden oss rakte, du vilde oss lede,
til korset vår sti og vårt hjerte få vende.
Der lærte vi lidelsens gåte å kjenne.

Når livssolen daler og dagen går under,
da lær oss å visne som løvet i lunder.
Ja lær oss å smile i solefallsskjæret
som høstløvet smiler til Skaperens ære.

Ha takk da vår mor for de vernende hender
fra årene spede til livsdagen ender.
Da foll dem til bønn, at for oss der en stige
må reises fra jord til det himmelske rike.

Og når for ditt barn vi nu krybben skal rede,
da bed for hver sørgende moder hernede.
Bed at din sønn må som Fredsfyrsten komme,
at hatet og krigen på jord snart er omme.

S.-Ø.

Julemerker og aspekter som de gamle trodde på.

For ikke så svært lenge siden var den tro rotfestet hos våre fedre at juledagenes vær og hendelser gav en vink om vær og vind og fruktbarhet i det kommende år. Man talte derfor i gamle dage om å ta *julemerke* i høytidens løp. De fleste har vel enda hørt talemåten: «Hvis ikke alle julemerker slår fell, vil det hende det ene og annet framover».

Et interessant vitnesbyrd om *julemerkene*s opprinnelse har man fra gamle dage om bondens sedvaner og skikker ute på landsbygda. Etter tradisjonens beretninger het det, at når juledagen kom, pleide bønderne mange steder legge nøye merke til hvordan været var de 12 første juledager. På takbjelken inne i stua tegnet de da med kritt en *ring*, om dagen hadde vært klar. Var den tåket og mørk, fyllte de den ut med farge. Hadde dagen bare vært delvis klar, ble ringen utfyllt halvvegs. Derav sluttet de seg til været under årets kommende måneder. Den første ringen skulde motsvare januar, den annen dags ring februar osv. Nettopp på denne måte finner en også været innvarslet etter bondepraktikkens eller folkealmanakkens regler. Lignende tanker dukker også fram i sagn og saga fra gamle tider hos forskjellige folkeslag. En kan følge slike varsler og merkedager bakover i tiden til østens folkeslag, arabere, babylonere, indere og kinesere.

Av tegn i sol, måne, stjerner og himmel har man til alle

tider tatt varsler. Det er for så vidt en grei sak. Våre sjo-folk, fiskere og bønder gjør slik den dag i dag. Men feilen ved de gamles måte å tolke naturens virkende krefter på var at de satte alt sammen i forbindelse med overtroiske forestillinger. Bak det som skjedde stod guder, ånder og skjulte makter. Troen på helgeners innflytelse var også medvirkende. Og vi kjenner fra eventyr og sagn at troll og hekser kunde påvirke vær og vind til menneskenes skade. Men i en ting var de gamles tro usvikelig og sikker. *Stjernene* som de så strødd ut over himmelens hvelv hadde også en mektig innflytelse på jorden og alt dens liv. De grep i høy grad inn i menneskenes *egen skjebne*. Denne tro på stjernenes kraft og betydning ble gjennom lange tider en hel vitenskap og betydningen av deres tegn og bevegelser, framkomst o. l. kaltes *astrologi*. Enhver fyrste og konge i middelalderen hadde ved sitt hoff en egen *astrolog*, som embedsmann. Store generaler og krigshøvdinge rådspurte alltid sin stjernetyder eller astrolog, når vanskelige foretagender skulde settes i verk. Den berømte general fra 30-års krigens tid, *Wallenstein*, var en troende astrolog, og flere av de dansknorske konger rådspurte alltid sin astrolog når vanskelige statsbegivenheter forestod. Kong Fredrik II i Danmark—Norge hadde sin egen astrolog boende ute på en øy i Øresund. Det var den berømte

Tycho Brahe. Hans forutsigelser og spådommer måtte alltid høres. Wallensteins astrolog og spåmann var den framtreddende astrolog *Johannes Kepler.*

Astrologien eller stjerneovertroen er også av urgammel dato. Stjernene varslet store begivenheter framkomst på jorden. Vi ser det av fortellingen om de 3 vise menn fra Østen. De hadde sett stjerne tegnet lyse i tiden før Jesu fødsel. Det var særlig gjennom den berømte egyptiske astronom *Ptolemeus* fra 100 e. Kr. at læren om stjerner og planeters innflytelse på menneskers skjebne vant tiltro. Således kom astrologien og stjernetyderkunsten med araberne til Spania og videre derfra over Europa. Vi synes no at astrologi og stjernetyder-kunst er den rene galskap. Men en gang var den vitenskap god nok og stod i høy kurs. Helt utdødd er stjernetyderiet dog enno ikke. En ser undertiden spåkoner og andre overtroiske folk avertere i Oslo-avisene om at de vil tyde menneskes skjebne etter stjernens tegn og varsler o. l. De stiller *horoskop* for en, heter det.

Hva no de såkalte *aspekter* angår, så er det også i notidens folkelige kalenderoppfatning et kjent uttrykk. Med aspekter forstås man de merker og tegn som man bruker i almanakken for å forklare himmellegemenes gang. Især dreier det seg om sol, måne og planeter, og deres stilling til hverandre. Hertil kom også i gamle dage troen på at planetene hadde *forskjellig makt og innflytelse* over tingenes gang på jorden. Det kom an på i hvilket stjernebilde de befant seg. Det er som bekjent 12 stjernebilder, Vedderen, Oksen, Tvillingene, Krepseren, Løven, Jomfruen, Vekten, Skorpionen, Skytten, Steinbokken, Vannmannen og Fiskene, solen gjennomløper i året. Dette kalte de gamle *«årets 12 hus»*, og i bondereglenes almanak hadde de hver sitt tegn.

Særlig i lægevitenskapen og dens behandling av sykdommer hadde planeter og stjerners gang meget å si. Ved *Saturn* i stjernebildet Vedderen, hadde det betydning for behandlingen av brystsykdommene, stod Saturn derimot i Tvillingene da virket den på maven, men hadde den sin stilling i Vekten, fikk det betydning for knærne. Planeten Venus påvirket også under sin vandring over himmelvelvet føttene, halsen og maven, men på en annen måte. Fra Saturn kunde man spore virkninger som påføte folk halsbyller; fra Jupiter utgikk det farlige krefter som påførte folk slag o. l. Og alt dette snurrepiperi trodde folk på i gamle dage. Lægene hadde en vanskelig tid; for alle disse villskudd og innbildninger av den menneskelige forstand var ikke lette å bekjempe.

Dessuten var medisinen og lægevitenskapen selv fort inn på gale vege. En tid i middelalderen hadde troen på *årelating* et sterkt grep hos legene og publikum. Vi har no vanskelig for å begripe den faste tro man tilla denne behandling. I den foran nevnte folkealmanak finnes det et helt kapittel som

bare handler om årelating. Noen linjer av de «kloke» råd man finner der er nokså opplysende om hvordan folk i hine tider søkte botemidler mot sykdommer. «Skal menneskan behålle sin sundhet och karshet, hetter det, är det nödvendigt at vij stundom uthrensa thet oreena och öfverflödiga blodh. Ty får thet öfverhånden, da är det befructandes at thet begynner visserligen blifva fuult och rutnar. vilket är orsaken mange slags siukdommar och kranckheeter i menneskan. Therefore är thet godt at veta när och på hva lem och hvad tijd man skal låta sina ådror på.»

Så fikk man ved Bondepraktikkens regler som astrologene hadde fastslått vite når det var heldig å la seg årelate. Det var alle best å ta årelating under Vedderen, Vekterens, Skyttens og Vannmannens tegn, men farlig under Oksens, Tvillingene, Løvens og Steinbokkens tegn. Dessuten måtte man ta *månen* med i beregningen. Hvis månen hadde plass i Vedderens tegn så var det ytterst farlig å årelate seg noen steds på hodet, for Vedderens bilde hersket over hodet osv.

Det heter i Bondepraktikken:

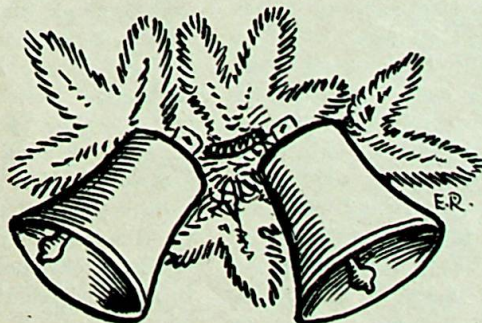
«Jagh vil tigh lära, hör och märck,
om tu hafver fört fram i hufvudet myckin värck
Ta skal tu baak i hufvudet värk mon få
ta skal tu låta tigh baak titt öra slå!
Thet skal tigh hjelpa vil thu mig hora!

Denne tro på årelatingens betydning, for påsetting av kopper o. l. har hengt lenge igjen i menigmanns tanker og forestillinger. Helt ned til 1880 årene ble det brukt å la seg årelate til visse tider. Kloke koner utovde kunsten. Med en liten skarp oks hugg de hull på en åre så blodet sprøytet ut.

Det var heller ikke så rart om årelating, kopper o. l. fikk stor tiltro, for i lange tider ble det også inntatt og anbefalt i de alminnelige almanakker fra universitetene. Man hadde da det syn den gang, sier en skribent, at jo oftere det stod omtalt årelating i almanakkene, jo ivrigere var folk etter å kjøpe dem og praktisere etter dem.

«I store hoper ruser menigheten dit hvor noen kjærring eller barberer bor som kan årelate. Og de som ikke for har tenkt på det slår følge bare for eksemplets skyld», sier nevnte skribent.

Vi tror no ikke lenger på «julemerker» i de gamles forstand. Bedre opplysninger og nyere oppdagelser i vitenskapen og medisinen har avskaffet overtro og villfarelser. Stjernenes gang i rommets uendelighet, har sikkert ingen ting med små menneskekryps skjebner på jorden å gjøre. De styres i sin gang etter lover og regler som notidens astronomer med sine mektige hjelpemidler enno behøver lang, lang tid for å utforske.

JULESTREV I GAMLE DAGER

Julen har alltid i stor utstrekning lagt beslag på kvinnenes innsats. Ordtaket «å komme som julekvelden på kjerringa» er ganske sikkert av gammel dato, og det er temmelig alminnelig i norsk språkbruk i dag, viser at fenomenet med julekvelden og kjerringa langt fra har tapt sin aktualitet.

I hundrevis av år har kvinnene vært primus motor i forberedelsene til den store julefest.

Der skulde brygges og bakes vaskes og pyntes, og alt sammen måtte være ferdig lillejuleaften helst — men iallfall før mørket falt på juleaften. Det var en svare strid med slaktning og tilberedning av mat, så det var ikke å undres på at kvinnen ikke fikk tid til å vaske seg eller skifte de siste tre-fire ukene før jul. Ja, det var rent uanstendig å ha tid til slikt!

A brygge øl var ikke lite av en kunst, og ve den som ikke hadde sørget for riktig sterkt og fint øl til julehelgen. Juleølet måtte under ingen omstendighet være mislykket eller ha noen bismak. «Om Øl smager aff Træet, er det Vertinden en stor Spaat at hun icke holder sine Fade eller Tønne reene. Huor aff Ølet faar baade en Bann-smag og stencker ilde», står det i en gammel «Calender» fra år 1639. Og det føyes til noen misbilligende ord om «Pigernes Ladhed og Forsømmelse». Selv den fattigste heim hvor ølet til daglig var tynt nok, hadde en temmelig rikelig beholdning av juleøl, og det hørte selvsagt ikke med til sjeldenhetene at folk drakk seg en tår over tørsten. «Å ha smakt juletønne», var det gjengse uttrykk for å være beruset. På de store gårdene brente mann også 70—80 pottes brennevin, så det var ikke annet å vente enn at julen måtte få et noe lystig forløp for mange. Kvinnene var heller ikke borte når det gjaldt å smake juletønne!

Brødbakingen var også et meget viktig kapittel i julestrevet. Selv de fattigste bakte to slags brød, grovbrød og «kake». Enkelte steder hos de mer velhavende — bakte man gjerne så meget at det varte til vinteren var godt og vel halvvegs over. I alminnelighet spiste man det mørke rugbrød — mens i julehelgen var bare siktebrød godt nok — det var rett og slett uanstendig å servere noe annet. Man måtte ikke bake eller brygge på årets korteste dag, for da vilde brødet vende seg i ovnen og ølet syrne i gjæringskaret.

Kakebakingen var en meget omstendig affære i den tiden. Kakene fikk allslags merkelige former med symbolsk betydning. Noen var runde, som solen — andre hadde form av menn, bukker eller griser.

Rengjøringen ble heller ikke gjort med harelabb. Man hadde ikke vasketapet og parkettgulver og lettvinde hjelpemidler som bonemaskin og støvsuger i de dager. Tak og vegger som var svarte av røyk, ble skurt til de skinte. Fullt så nøye var man ikke med gulvene. Til slutt ble stuene pyntet så det forslo. Gardiner med brede frynser og kniplinger ble hengt opp foran vinduene, hylder og skap ble også dekorert med kniplinger. Enhver kvinne som giftet seg ble utstyrt med denslags fra sin heim, hvis hun var av noenlunde velhavende familie. Papirstimler ble klippet kunstferdig til og hengt opp under bjelkene i taket. Barna fikk også gjerne lov til å klistre opp alt de eide av bilder og utklipp, og skilderier av Jesusbarnet, de fire evangelister, Luther og

Melanchton ble hengt opp. Husfaren eller en som var riktig «håndsuill» skar ut bokstavene I. H. S. (Jesus Herrens Sønn) som ble hengt over døren. Det var et symbol på at man ønsket ham som sin gjest i julen. Veldige lys ble satt i blankpussede messingstaker — disse skulde brenne hele jule-natten og måtte ikke «snytes».

Naturligvis skulde familien også ha nye klær til jul — skredderpikene kom til gårds og sydde dager og netter til ende for å stille kundene tilfreds.

Dagene før jul gikk som en vind, og juleaften var der før en visste ordet av det. Juleaftens morgen var hele familien tidlig på benene. Allerede ved 2—3 tiden om morgenen lød det friske skarpe øksehugg fra vedskålen, og før dagen randt skulde helst være hugget så meget ved som man trengte hele julehelgen igjennom. Når det led litt på, satte husmoren kursen for vedskålen, det var nemlig skikk og bruk at karene skulde ha seg en dram eller to hver. De hugget så svetten randt og fortjente litt å styrke seg på.

Også hos dyrene måtte der lages jul. Tjærekors ble malt over døren, økser ble hugget fast over inngangen til fjøset og stål ble kastet i alle brønner. Korsets tegn ble gjort over mangt og meget, for at hvert dyr i fjøs og stall skulde få nattero i juletiden.

Fuglene ble heller ikke glemt. Juleneket måtte settes opp før solen gikk ned, og barna fikk lov til å være med på dette. Man tok varsel av hvilke fugler som satte seg først i neket. Var det spurv kunde man regne med et godt kornår, men skjæren spådde dårlig høst.

I mørkningen når kirkeklokkenen begynte å ringe, skjøt man helgen inn. Da var kvinnen omtrent ferdige med sitt stell. Budeien tok et siste overblikk over fjøs og stall. Dyrene fikk rundelig med fôr på julekvelden. Hver ku fikk som julekost et halvt byggnek, med ønsket: Et vel og trivs vel, det er julekveld i kveld kua mi. Og hestene fikk samme julehilsen når det ble heldt korn i krybben til dem.

Når så alt arbeidet var undagjort, skulde alle på gården i badstuen og få sitt dampbad. Derest måtte man bytte fra innerst til ytterst. Det gikk visstnok ikke så svært ofte for seg i hine dager, og det gamle spøkefulle ordtak «renslighet er en god dyd, sa mannen, han snudde skjorten juleaften» hadde sikkert noe for seg.

I stuen stod julebordet dekket. Midt på bordet tronet der gjerne et velfyllt smørstøp. De veldige julelysene ved hver ende av bordet gjorde stuen lys og festlig og kastet glans over de gamle tinntallerkenene. Menyten var ganske rikholdig mange steder, den kunde bestå av lutefisk, rakefisk, flesk, gjeitost, sur ost, flattbrød, rugkaker, lefseklining, poteter og fiskesuppe. Brennevinet og ølbollen inntok selvsagt en fram-tredende plass på bordet. Der hvor man brukte julegrøt var det skikk og bruk at der stod en mann på dørhellen og hilste grøtfatet med et skudd når det ble båret inn.

Og så ble der spist! Et gammelt ordspråk sier at «der er tre spisedager i året, julaften, bufardagen og slaktedagen», og «på julekvelden skal man drikke og spise så man kan bie til neste jul igjen!»

KATOLSK KRISTENLIV -

Tilegnet alle konvertitter.

Ved en beklagelig ombrekkerfeil er det skjedd forvekslinger av kapitlene i «Katolsk Kristenliv». For å råde bot på det går vi derfor litt tilbake og ber om undskyldning for at et enkelt avsnitt vil bli gjentatt. Våre lesere vil i det følgende finne fortsettelsen fra nr. 43—44.

Konverterte du til Gud eller til pater X? Du behøver ikke å bebreide Gud selvom hans tjener skuffer deg. Konverterte du til røde lamper og gotisk stil eller til tro og sakramenter? Konverterte du for katolikkenes skyld eller for Guds og hans helligdommer? Og — konverterte du for å elske og dyrke Gud etter hans egen vilje, eller for å nyte en fin, estetisk-sentimental religion etter ditt eget hode? I så fall må du rette på det!

Meget av det har du ingen skyld i. Reaksjonen er nemlig helt naturlig, en avslappet etter anspennelsen, det hverdagslige etter det opphøyede. Alt — enhver glede og ethvert livsforhold er under denne lov.

Hvor finnes så hjelpen mot dette: å merke at man blir mer lunken i sin iver? Jo, den ligger i dette: å bli katolikk med erkjennelse og vilje i stedet for med følelsen. Troen, Gud og sakramentene er jo de samme hva enten jeg er høyt oppe, dypt nede eller langt ute — altså ligger *din viktigste plikt* rett for. Bruk din forstand, rådfør deg med din skriftefar og få fastsatt hvor mange og hvilke religiøse øvelser du bør påta deg straks ditt første år og sett så *viljen* inn på å gjøre dem enten ditt humør er slik eller slik. Katolismen er å tjene Gud hvordan så enn ens følelser er!

IV

SENNEPSKORN OG SURDEIG

I det 13. kapitel hos St. Matteus står det to små liknelser som ofte ikke ofres nok oppmerksomhet. Men de står også midt i et kapitel som selv biskopene hadde vanskelig for å skjønne og derfor bad Herren forklare dem. De to små liknelser fyller bare få linjer, men har meget å lære oss — og mest kanskje vi konvertitter som enno er svake både i forståelse og gode vaner.

Det kan ikke ha unngått din oppmerksomhet at *alterets sakrament* er ett og alt i Kirken. Hele den store organisme av dogmer, moral, praksis, liturgi, menighetsliv og åndsliv får plutselig *liv*, rødmende, bankende liv helt ut i den fineste og fjerneste fiber i det øyeblikk vi forstår Eukaristiens og dens betydning for Kirkens eksistens. Den er intet mindre enn *hjertet* — derfra løper blodet, det er kraftgiveren, varmegiveren og det bankende liv.

Du har lest hva katekismen sier om dette sakramente — du har fått prestens forklaring — du har kan hende lest bøker, hørt prekenen, hatt samtaler om det. *Lest* om det, ja — men har du *opplevd* det?

Ja, du har sikkert (i den første eller en av de første kommunjoner) opplevd en slik stund, hjerte mot hjerte med Frelseren — en stund av stillhet og hellighet som

aldri før — et øyeblikk av forsmak på den salighet som er: uten ord eller tanke synke dypt inn i Gud.....

Har du opplevd det, så takk Gud. Du kan også be Gud skjenke deg en slik opplevelse oftere, men husk to ting:

For det første: din katolske tro, ditt kristenliv må ikke være *avhengig* av slike opplevelser. De er vidunderlige, men de er ofte farlige fordi de sprenger grensene for vår psykologi. De kan forstyrre nerver og de kan friste til en kraftig imitasjon ad selvsuggestionens eller hysteriens veg, hvis de uteblir ad overnaturlig veg. Paulus som kjenner de store henrykkelser vil — sier han i 1. Kor. 14, 19 — heller tale fem ord med sin beherskede fornuft enn ti tusen i ubehersket ekstase. Det beste er at du taler med din sjelesorger om dette til du selv blir klok nok til «å prøve åndene om de er av Gud».

Gjør aldri «personlige opplevelser» ved alterbordet til basis for det katolske liv. Basis er ene de sannheter du har lært ved undervisningen. Aller minst må du gjøre disse opplevelser til en *betingelse!* Det finnes mennesker som er tåpelige nok til å ville foreskrive Gud tid og mål for hans oversanselige gaver — ellers vil de ikke tro ham eller dyrke ham! Dette er like så forkastelig som det er formastelig.

Den andre tingen er like så alvorlig.

Har du aldri fått den tanke: no har jeg kommunisert så godt eller så ofte og så er jeg allikevel ikke blitt bedre — alltid denne synd — alltid denne fristelse — er da sakramentet ikke sterkere?

Den ytterste konsekvens av denne tanke er fortvilelse — vi skal seinere tale mer om denne. Men selve tanken?

Les en gang Matt. 13, 31—33. De tre vers gir et godt svar — som Gud ord alltid gir oss de beste svar fordi de er Guds egne svar!

Himmerikes rike som er «innen dere» er lik et sennepskorn — og så beskrives dets *langsomme vekst*, fra å være «mindre enn alt annet frø» til å bli så stort «et tre så himmelens fugler kommer og bygger reder i dets grener.»

Det skjer ikke på éndag, enn ikke på ett års tid — det skjer med *livets vekst*, ved at frøet gror.

Gud bor i vårt hjerte ved en kommunion: en liten hvit hosti — og den slår ikke lenge til. Bare til hostien er blitt ett med vårt kjød og blod. Når det er skjedd har frøet funnet sin gode jord og skal til å gro — og *vekst tar tid*.

Liknelsen om surdeigen sier det samme.

Surdeigen er sakramentet og de «tre mål mel» er vårt legeme, vår sjel og vår ånd. «Det skal gjennomsyres alt sammen.» Men hva enten gjennomsyringen er materiell eller åndelig så er den en prosess som krever *tid!*

Målet for veksten — sennepskornet — og for gjennom

syningen — surdeigen — er at vi må omformes til å bli lik Kristus — «ikke jeg lever, men Kristus lever i meg», som Paulus sier. «Meg bør det å avta ham å vokse», sier døperen. Det er det vi skal no.

Om Gud vilde kunde han omforme oss, gjennomsyre oss, la oss rekke vekstens høydemål på et eneste øyeblikk — og det kan også være tilfelle hvor han lar en sjel gjøre kjempeskritt ad gangen. Men i disse to liknelser har han selv anvist oss synspunktet for nådens virke, *den overnaturlige* vekst som frøkerneln — den *gradvise gjennomsyren* som surdeigen.

Dette skal trøste oss når vi synes vi ikke gjør noen framskritt, og det skal formane oss *til ofte* å motta det himmelske sennepskorn og det evige livs surdeig.

Som før sagt. Gud har aldri lovet at våre *ondt-bøveligheter* skal forsvinne. En hyppig kommunion vil dempe dem fordi Gud gjennomsyrer oss — men de forsvinner ikke helt.

Gud bruker selv de tilbakevendende synder — når vi angrer og omvender oss — til å vise oss vår egen kraftløshet og at vi ikke kan noe uten hans nåde.

V

FORARGELSEN PÅ DET HELLIGE STED

Det er i Kirkens liv som i den enkeltes katolikks liv en dyp hemmelighet — *forargelsens*.

Vårherre har talt om den i sitt ord. Han har enn da forutsagt at det er en *nødvendighet* at «forargelsen kommer, men ve den ved hvem den kommer».

Den dype mystikk i dette forhold må vi la ligge — eller be de lærde forklare oss den (så godt de kan). Vi har bare å klare det praktiske forhold til den.

Vi selv — den enkelte — har visst alle møtt forargelsen på vår livsveg når vi er blitt forført eller selv har forført noen. Iallfall har vi hørt om mennesker som plutselig slo om til det onde fordi en annen viste dem vegen eller bare åpnet dem vegen til det falske, men sa lettvinde: når *han* er slikt da kan jeg også..... være meget verre —! Kirkehistorien har kjent forargelse på høyt og på aller høyeste sted og mens det gode eksempel bare smitter langsomt, smitter det dårlige forferdelig fort. Og det trøster med den falske trøst om «felles skibbrudd».

Det er både *sann* og *falsk forargelse*.

Den sanne kan møte enhver av oss — derfor må vi være på vakt.

La oss ta det grelleste av alle eksempler: at en kortvertitt forarges på en prest fordi hans gjerninger ikke svarer til hans ord — eller (hva Gud forby!) fordi han misbruker sitt hellige embete. Det er skjedd i historien, det *kan* skje igjen så vi *må* se på den sak.

Den gode sjel føler med en gang en naturlig reaksjon: hvor er det mulig? Hvor er det motbydelig! Han rystes, han vekkes, han faller kan hende for en tid..... eller han følger det dårlige eksempel! I begge tilfelle er det en ulykke som må avverges.

For det første: bygg ikke din katolisme på den *meneskelige* side av Kirken. Kirken er stiftet av Gud, men den består av mennesker. St. Franciskus av Assisi som opplevet så megen forargelse sa engang: om så alle prester var djevler så vilde han dog trygt legge sitt hode i Kirkens fang..... og i presten ikke se mennesket, syn-

deren, men bare Guds viglede tjener. Dette er den rette tankegang.

Beklag den uverdige som volder forargelse og be for ham, men vær ikke fariseer! Er han en synder er du det også..... han er enn da mer utsatt enn du: den som står høyest, faller dypest! Vær barmhjertig i din dom som du selv ønsker barmhjertighet. Skad ham heller ikke på hans navn og rykte — bedre var det om du hjalp ham med kjærlighet og saktmodighet til oppreisen. Selv *omrykter* er sanne gjør de ingen sjel noe gagn, «mens kjærlighetens kappe dekker syndernes mangfoldighet».

(Forts.)

Vennskap.

Den franske filosof og moralist Montaigne sier et sted at det som er best fordelt i verden er fornuften, fordi alle tror at de besitter meget av den.

Omtrent det samme kan man vel si om begrepet *vennskap*, som enhver tror han oppfatter bedre eller riktigere enn sin neste. Men hvor mange er det som forstår hva vennskap er, og hva selve ordet innebærer? Det betyr først og fremst at man bare skal tenke godt om hverandre og forsvare sine venner i tykt og tynt, så disse sikkert vet at vi holder på dem og står dem bi. Altså bare tror på godt fra dem og om dem, og bare søker den gode mening i alt og ikke lytter til noe slags prat eller sladder. Hvis nødvendig, la oss i slike tilfelle heller gå direkte til vedkommende med tilgivelse og rettferdighet i hjertet. Vennskap betyr meget mer enn bare sympati eller vennlighet. Det betyr å være god fullt ut. Og hvis noe går oss imot med en venn eller venninne, da forsøke på beste hjelpende måte å rydde det onde av vegen, også hvis vi selv må ofre noe. Det kan være så mange grunner som vi ikke aner eller kjenner til, som kan være årsak til den annens handlemåte. La oss aldri banlyse noen fra vårt hjerte, eller i det hele tatt fra barmhjertighet. Heller ikke utelukke noen fra andres hjerter, idet vi sår mistro mellom menneskene, for dette er en stor synd som ikke kan forenes med kristelig ånd. Tenk på at vi tar del i de helliges samfunn! Vår Herre vil at vi skal leve av Tro og ikke bare med Troen. «Derpå skulde alle kjenne at I er mine disipler, om I har innbyrdes kjærlighet (Joh. XIII? 35). Med andre ord, så snart en liten eller stor ting setter vårt vennskap på prøve, da er øyeblikket inne til å vise vårt sinnelag og våre følelser, om de står fast i kjærlighet. Men hvor mange tenker på dette? i stedet for å følge bare sine luner, lyster og interesser. Jeg ser daglig så mange eksempler som undertiden får meg til å tvile på om enkelte mennesker virkelig har et hjerte. En mann mister plutselig sin kone. Mens hustruen levde hadde de omgang med mange venner og ble meget utbudne. Siden han er blitt enke-mann, tenker man sjelden på ham, og etter kort tid er han blitt helt glemt, fordi ingen vil sette seg inn i hans sorg og ensomhet, ja, kanskje søker folk å unngå ham fordi han ikke er glad. Og det samme er som oftest enn mer typisk for kvinner. — Kommer et takkebrev eller en gratulasjon til en anledning for seint, blir vi lett støtte og uttrykker vår misnøye uten at vi alltid

kjenner den egentlige grunn som har hindret vennen. Meget er mer innviklet enn vi vet, men vi dømmer og bedømmer så fort! «Du ser splinten i din brors øye, men ikke bjelken i ditt eget.» (Mat. VIII, 3.) Og det er tusen sådanne eksempler. Hvor trist er det ikke å møte eldre mennesker som ikke har utviklet seg i godhet og vennskap. Goethe har sogar engang sagt: «Vi må bare bli gamle for å bli mildere!», mer sjenerøse og barmhjertige — og når ikke de eldre er blitt det, de som skal ha innflytelse på ungdommen som lever i stor aktivitet og ikke finner tid til å tenke, hva kan vi så vente av verden i dag?

No ser vi overalt mange mennesker som er husville, eller som har tapt alt de hadde på annen måte. Her er det vår kristne plikt (også uten vennskap!) å avstå mest mulig, og tenke på våre medmennesker — på samfunnet. Tross tidens alvor og de katastrofale trengsler sitter dessverre egoismen i høysetet. Mange tenker enno mest på sin egen komfort og hygge. Disse mennesker har ikke opplevd hvor meget større glede man høster ved å gi enn ved å ta og beholde! — Gud gir tidobbelt igjen til den som sår i den gode jord. Måtte vi aldri glemme å gi og tilgi er kjærlighetens frukter — de eneste evige, salige og lykkebringende. Som Paulus sier i Efeserbrevet (Kap. III, 17, 18, 19) som slutter med ordene «Å kjenne Kristi kjærlighet, som overgår all erkjennelse, forat I kunde fylles til all Guds fylde.» — Dette er vårt store mål her i verden. Det som gir livet mening og lyst til å leve. La oss derfor ikke gjøre tingene halvt, men forsøke å være god venn i ordets fulle betydning.

O. Thrap-Olsen.

Bokanmeldelse.

Johannes Jørgensen: «Den hellige Birgitta af Vadstena.» Bind II. (Gyldednal.)

Det er, rent arbeidsmessig sett, en kraftprestasjon av en olding på 77 å fullføre dette store verk — den største, sterkeste og vel sværeste av hans tre store helgenbiografier; med den står hans Triptychon ferdig: Franz af Assisi, flankert av de to store kvinner: Katherina og Birgitta.

Guldgrunnen i denne trefløyede tanke er hele hans dype og rike poesi, ikke mindre fin i dag enn for to menneskealdre siden; også i dette bind, men mindre enn i det forrige, lyser det av poesi — både når han maler Assisi for oss, når Birgitta vandrer (J. J. er selv peripatetiker: elsker å vandre — og å tale vandrende), og når hun ferdes i Palestinas helligdommer og bibelske landsskoler. Sterkere enn noensinne for står historikeren, den lærde, foran denne bakgrunn av gull, med sin skarpe tegning.

Det er to storverker som falt meg i hu ved lesningen: Dantes Inferno og Michel Angelos Giudizio — det er myldret av figurer og dramatikken i deres spill: det gamle spill om himmel og helvede og sjelen som gjør det; hvilken bedrift av J. J. simpelthen å skille disse personer og skjebner i to verdensdeler ut fra hverandre, så hver

profil er klart tegnet! Alle spiller de med i Birgittas veldige innsats på Guds side i sjelespillet, men ingen av dem — selv ikke den mesterlig tegnede Cola di Riccardo, som vi får i stort nærbylde — får lov å ta bylde fra Birgitta.

Og J. J. maler ikke med lyserødt; han er rivende redelig overfor tidens last og skropelighet, like fra paven til Per og Pål — og derfor er han mer oppbyggelig enn alle arrangerte helgenskildringer. Man gyses over Birgittas dramatik: et djevlskap, som i Dantes «Helvede» — men heldigvis ikke mer dogmatisk normgivende enn dette! Man gripes av hvor sterkt hennes kvinnelighet kan slå igjennom hennes hardhet (f. eks. i dommen over den slemme sønn, Karl — der er hun mor! Hustru var hun aldri med god vilje!).

J. J. forstår å skildre miljø som ingen annen — og det er ikke postkort-landskaper og middelaldrige maskeradegarderobe! Selv atmosfæren — særlig i det gamle Rom — gir han så levende, at en gammel romers nesebor viberer — men alt dette er bare midler til å gjøre en person levende; en person man kan finne sjarmløs, hard og kald, men hvis format og energi ikke tillater at man går den forbi.

Hun er Nordens eneste innsats i europeisk kirkehistorie og åndshistorie (neste gang er det så seint som Nordens Pascal: Søren Kierkegaard); og hun er, sammen med Margareta og Leonora Christine den største kvinne vi har hatt. Mer ånd enn kvinne, visseilig, mer kald og idé og — vilje — enn sjarm, men også et temperament som brenner gjennom alt overnaturlig og gjør seg gjeldende i alt hun utretter.

J. J. har mestret hele dette vanskelige og brokede stoff, som Dante mestret sitt. Har han ikke skapt en figur man kommer til å elske, men en hellig Erynje man må beundre og undres over, så er skylden ikke hans, men Birgittas — så galt stod det altså til med Trecento, at når pave, bisp og prest tidde, måtte en sådann tale! Enhver elsker og dyrker av ånd vil være J. J. takknemlig for dette storverk av kunst og viten.

Peter Schindler.

Hechjemme. —

ST. JOSEFSSØSTRENES BARNEBLAD

er kommet med et nydelig julenummer og et vakkert tilleggsblad. Det anbefales på det varmeste! Pris 50 ore. Pris 50 ore.

Porsgrunn. Selv om St. Olavs lesere ikke har hørt noe fra Porsgrunn siden 100 års jubileet i vår betyr ikke dette at det i mellomtiden intet har hendt her. Tvert imot, heldigvis. — På herr sokneprest Recktenwalds 70 års dag den 7. juli holdt menigheten en meget hyggelig fest for ham hvor han ble hyldet med taler, sang og blomster. Som et synlig tegn på menighetens hengivenhet og takknemlighet ble han overrakt en pengegave og et meget vakkert veggskjold med Vår Frue Kirke påmalt, kunstnerisk utført på porselensfabrikken her. — Ved Hs. hgv. biskopens besøk her, den 17. oktober, hvor han fermet 3 av menigheten, var kirken fyllt til siste plass og mange måtte gå uten å komme inn. Etter høymessen var menigheten samlet i foreningslokalet

skopen hilste personlig på hver enkelt. Da menigheten akkurat da stod midt oppe i sin, for første gang offentlig basar, ble det dessverre ikke anledning til noget ordentlig festlig samvær med Hs. Høgerværdighet, men en representant fra menigheten tolket dens hengivenhet og takknemlighet og uttalte håpet om at neste gang, forhåpentlig om ikke alt for lenge, måtte man få anledning til å tilbringe en helaften i overhyrdens selskap. — Omtalte basar ble en strålende suksess, formodentlig noe av en rekord, økonomisk, for katolske basarer i Norge, og var dertil en katolsk aksjon og offentlig trosbekjennelse av rang. Menigheten ydet her en stor innsats, men det gode resultat viste at det var umaken verd. — Søndag 14. nov. holdtes et menighetsmøte hvor beretning og regnskap for basaren ble referert. Soknepresten takket alle som hadde hjulpet til på en eller annen måte og behandlet deretter forskjellige menighetsspørsmål. Han meddelte også at Hs. hgv. biskopen ved sitt siste besøk her hadde oppnevnt d/herrer Georg L. Weber og C. Hugo Weber som rådgivende tillitsmenn fra menigheten med oppdrag å være soknepresten behjelpelig i disse vanskelige tider. — Søndag 28. nov. hadde vi så herr sokneprest pater Rommelse fra Stabekk på hyggelig besøk her. Om aftenen var det festlig samvær i foreningslokalet hvor pater Rommelse holdt foredrag med lysbilder om pater Pro og kristenforfølgelsen i Mexico. Etter en hyggelig spisepause la C. Hugo Weber inn et godt ord for St. Olavsforbundet. Da den hittil fungerende formann f. t. er bortreist ble C. Hugo Weber valgt som ny formann. Som nye styremedlemmer valgtes fru Ruth Strøm og Odd Lien, soknepresten er selvsikre medlem av styret. Det er menigen på nyåret å få arrangert flere møter med foredrag og liknende.

W.

ORD FOR DAGEN

18. desember:

Glemmer du dine synder vil Gud huske dem, men hvis du husker dem vil Gud i sin nåde glemme dem.

19. desember:

Alt ondt i himmelen og på jorden hadde og har og vil alltid ha sitt utgangspunkt i egenkjærligheten.

20. desember:

Det er ingen liten ting å kunne betvinge sin vrede — det er likeså stort som overhodet aldri å bli sint. Ti dette er ofte natur mens det første er en dyd.

21. desember:

Hvis du blir rost så glø deg ikke — ti kan hende blir denne ros din eneste belønning for det minimum av godt du kan ha gjort.

22. desember:

Det gode i dag er mer verd enn det bedre i morgen!

23. desember:

Man kommer ofte lengre med et oppriktig: «Det gjør meg vondt!» enn med et kan hende også ærlig: «Det var ikke min skyld.»

24. desember:

En katolikk som sier: «Jeg leser ikke katolske bøker og blad!» kan en gang få oppleve at hans sønn sier: «Jeg går ikke i kirke!»

25. desember:

Tal bare godt om din neste selv om folk vil si at du mangler menneskekunnskap!

26. desember:

Det kan til tider føles hardt å gjøre Guds vilje, men man vil fort merke at der er hardere ikke å gjøre den!

27. desember:

Det er merkverdig så megen pliktfølelse vi har når det dreier seg om andres plikt!

28. desember:

Den som teller sine penger vet hvor rik han er — den som gjør andre glad med dem føler det!

29. desember:

Kjærlighet er ikke en almisse, men en gjeld.

30. desember:

Mellom et menneskes nutid og hans framtid trer ofte hans fortid hindrende i veien.

31. desember:

Livet berøver oss ofte flere venner enn døden.

Midnattsmessen.

Det bringes til alles kunnskap at Hs. høyærværdighet biskopen ønsker at midnattsmessen i år skal holdes som vanlig, men uten klokkeringen. Hvis dette av en eller annen grunn skal vise seg ugjørlig kan den henlegges til 1. juledags morgen eller med biskopens tillatelse antisiperes julekvelden.

Av hele mitt hjerte ønsker jeg mine kjære prester, våre ordenssøstre og alle våre troende gledelig jul og godt nytt år og anbefaler meg til alles bønn.

Jacob Mangers,

apost. Vikar, biskop av Selja,

St. Olav

ønsker alle sine venner
en velsignet julefest!

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. Boktrykkeri, Bernh. Getz, gt. 3 - Oslo